

Lisa 9. Eesti Vabade Waldorfkoolide Ühenduse seisukohad hindamise küsimuses

Eesti Vabade Waldorfkoolide Ühendus on oma koosolekul 10. novembril 2001 ja 5. jaanuaril 2002 ning neile järgnevalt elektrooniliste kanalite kaudu laiemas ringis arutanud hindamise küsimust ja jõudnud järgmistele seisukohtadele:

- Informatsiooni andmine õpilase arengu, võimete, probleemide jne kohta lapsevanematele, lapsele ja ühiskonnale kirjalikult fikseeritud vormis on loomulik ning vajalik.
- Antav informatsioon peab andma võimalikult tõese pildi õpilase arengu olulisematest aspektidest. Tähtsamad neist oleksid eeldused, võimed, motivatsioon, huvid, areng ja taandareng. Kõiki neid peaks omakorda vaatlama nii vaimsest, hingelisest, kehalisest, individuaalsest kui ka sotsiaalsest aspektist ja samas puudutades neid lähtudes erinevatest õppeainetest, ning nähtuna erinevate õpetajate silmade läbi. Ainult nii saaks tekkida pilt, mis võiks mingil määral pretendeerida objektiivsusele. (Väärt abivahend nende aspektide konkretiseerimiseks on J. Käisi artikkel "Õpilaste hindamisest, katsetest ja koolitunnistustest" tema kogumikus "Kooliraamat").
- Ühe tunnistuse piires ei ole praktiliselt võimalik käsitleda põhjalikult kõiki neid aspekte. Tähtis on teha vahet antud õpilase suhtes olulisemate (olemuslike) ja vähem oluliste vahel. Seda saavad teha vaid õpetajad, kes antud õpilast õpetavad ja seega ka teda põhjalikumalt tunnevad. Seega, määrates ette kohustusliku tunnistuse vormi, käituks Waldorfkoolide Ühendus ebaadekvaatselt. Kuid oluline on aidata koolide kolleegiumides kaasa sisulise mõistmise arengule neis küsimustes.
- Tunnistus peaks igal juhul toetama õpimotivatsiooni arengut ning mingil juhul ei tohiks seda pärssida, ei oma negatiivsete ega ka positiivsete hinnangutega. Ta peaks nii „tugevat kui ka nõrka“ õpilast innustama arenguks.
- Tunnistus nii oma vormis kui ka sisus peaks sündima läbi õpetaja sisemise dialoogi lapse loomusega, arenguga, tema mineviku, oleviku ning tuleviku võimalustega. Tunnistus kirjutatakse lapse pärast. Kuid ta on kirjutatud neile, kes peavad midagi lapse kohta teada saama. Ta ei tohi olla formaalne.
- Hinnanguline aspekt tunnistuses ei tohiks olla domineeriv, kuigi see on kohati vajalik just õpilase enda jaoks. Selle vajalikkust peab oskama määrata eelkõige õpetaja. Põhirõhk peaks olema täpsel kirjeldusel, mis suudab ületada hinnangu lineaarse (... halvasti,... rahuldavalt, ... hästi...) piiratuse.
- Numbriline hindamine on väga käepärane, mugav ja lihtne vahend õpilase kirjeldamiseks. See annab õpilasest kiire ning ülevaatliku pildi, hoiab kokku nii hindaja kui ka hinnangua tutvuja aega.
- Numbriline hindamine võimaldab vaid küllalt väheobjektiivse pildi loomist õpilasest, kuna põhineb hinnangul, mis sisaldab endas paratamatult olulisel määral subjektiivsust. Seda subjektiivsust ei vähenda ka hindamise viimine rangemalt aritmeetilisele alusele. Tohutust hulgast inimkonna valduses olemasolevatest teadmistest, oskustest jms õpetamiseks ja kontrollimiseks kasutatava materjali valimine toimub paratamatult lähtudes isiku või isikute grupi subjektiivsetest eelistustest (mis põhinevad nende teadmistel, maailmavaatel, elukogemusel, harjumustel jne). Seda sõltumatult sellest, kas seda teeb õpetaja oma klassis, mõni õpikuautor, üleriigiline õppekavanõukogu, eksamikomisjon vms. Numbrilise hindamise subjektiivset olemust ei muuda loomulikult ka hindamiskaala astmete jaotuste (astmete arvu suurendamine) või tähistuste (tähed, sõnad vms) muutmine. Hindamine (hinnangu andmine) on paratamatult küllaltki subjektiivne tegevus ega saa anda õpilasest kuigi adekvaatset ettekujutust. Seega on see nii vanematele, ülejäänud ühiskonnale kui ka õpilasele endale tagasisideks vähe sobiv meetod.
- Numbriline hindamine tagasisidestusmeetodina tekitab õpilastes ebaadekvaatse suhte oma arenguga. Pärsib õpimotivatsiooni ja otsese sisulise huvi tekkimist õpitava suhtes. Huvi muutub kaudseks, hinnete kaudu vahendatuks. Tugev õpilane ei pinguta rohkem kui

maksimumhinde saamiseks vaja ja nõrk õpilane tajub halba hinnet kui suhtumise väljendust enda vastu, ning loobub samuti rohkemast pingutusest, kui see kuidagi koolis püsimiseks vajalik on (aga sageli ka mitte nii palju). Tagasisidestusmeetodina on numbriline hindamine küllaltki ebapedagoogiline.

- Numbriline hindamine kirjeldab õpilast vaid väga piiratud aspektidest. Eelkõige teadmiste mahu ja mõningate oskuste valdamise aspektist. Neidki ei kirjelda see sisuliselt, vaid annab neile ainult hinnangu. Selline kirjeldamine oli asjakohane veel XIX sajandil, kui kooli ülesandeks oli varustada õpilasi hädapäraste teadmiste ja oskustega. Kaasajal on kooli ülesanded muutunud palju mitmekülgsemaks ning ka sügavamaks ja hõlmavad põhiliselt seda, mille hindamine on väga keeruline ja kohati lausa võimatu, nagu näiteks eeldused loovuse, teadvuse, eetika, isiksuse jne arenguks, tingimuste loomine mõtlemise, tunde- ja tahteomaduste kujunemiseks jpm. Kergemini hinnatavad alad nagu teadmised, oskused, vilumused on muutunud teisejärgulisteks ja peavad teenima neid eelnimetatud sügavamaid vajadusi. Seepärast peame vajalikuks hoiduda selle teisejärgulise liigsest esile toomisest hindamise kaudu, sest just selle tõttu tõuseks ka waldorfkoolides see teisejärguline liialt tähtsaks positsioonile ja tõrjuks esmatähtsa kõrvale.
- Numbriline hindamine on waldorfpedagoogika alustega vastuolus ja selle süstemaatiline rakendamine waldorfkoolides pole mõeldav. Kool, kus see toimuks, ei tohiks waldorfkooli nime kanda.
- Kuna numbriline hindamine on ühiskonnas veel väga levinud ja kirjelduste kasutamine olemasolevate mõtlemisharjumuste juures kohati raskendatud, siis kasutatakse numbrilist hindamist teatud juhtudel ka waldorfkoolides. Waldorfkooli õpilane saab hindelise tunnistuse
  - põhikooli või gümnaasiumi lõpetamisel,
  - õpilase siirdumisel waldorfkoolist kooli, kus kasutatakse hindamist
  - ja juhul, kui seda nõuab selleks õigustatud isik (lapsevanem või hooldaja)
- Hinde ja selle määramise meetodi valib õpetaja. Hinnatakse õpilase teadmisi, oskusi, võimeid jms. Sealjuures võetakse aga arvesse ka õpilase huvi, järjekindlust, kohusetundlikkust, vanust ja muid eripärasid. Hindamine on küllalt keerukas protsess, mida ei ole võimalik taandada mingile lihtsale algoritmile. Hinde kujundamise aluseks peab õpetaja võtma oma mõistmise sellest, kuidas üldsus sellest hindest aru saab. Hinne peab olema võimalikult adekvaatselt mõistetav.
- Kui õpilane ei ole nõus talle omistatud hindega, on tal õigus esitada see probleem lahendamiseks õpetajate kolleegiumile. Ta võib seda teha iga õpetaja kaudu. Iga õpetaja on kohustatud selle küsimuse edastama kolleegiumi juhatajale ja jälgima, et küsimus leiaks asjakohase lahenduse.
- Kirjeldav tunnistus antakse õpilastele vähemalt kord iga õppeaasta lõpul. Tervitatav on see, et osades waldorfkoolides antakse tunnistusi iga õppeveerandi, või ka iga õppetsükli lõpus. Ent sellise korra ülevalt alla sisse seadmine kõikidesse waldorfkoolidesse oleks Ühenduse poolt asjatundmatu ja kohatu samm. Vajadus ja võimalus sellise korra sisse seadmiseks saab tulla vaid konkreetsest koolist, arvestades kontakti või selle defitsiiti lapsevanematega, õpetajate koormatust mitmesuguste ülesannetega jne. Asjaolu, et mitmed koolid on endale sellise ülesande vabatahtlikult võtnud, annab tunnistust, et õpetajaskond on usaldust vääriv ja ei vaja välist juhtimist ning kõrgemaid korraldusi.
- Waldorfkoolide Ühendusel pöörduda Haridusministeeriumi poole ettepanekuga lisada haridusministri määrusele “Õpilaste hindamise kord” säte “Käesolev määrus ei kehti koolidele, mille pedagoogilised põhimõtted ei võimalda selle rakendamist. Koolide või koolitüüpide nimekirja kinnitab haridusminister koolide avalduste alusel. Selleks tuleb koolidel esitada oma põhikiri ja/või õppekava, millest peab selguma rakendatava pedagoogika õpilase arengu kirjeldamise meetod.”